

Література:

1. Завалевський Ю. І. Теоретико-методичні засади формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця / Ю. І. Завалевський. – Чернівці : Букрек, 2014. – 416 с.
2. Коновальчук І. І. Теорія і технологія реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах / І. І. Коновальчук. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 464 с.
3. Рубанець О. Когнітивні засади формування інноваційної культури у вищій школі / О. Рубанець // Вища освіта України. – 2016. – № 1. – С. 17-21.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ВИЯВ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ІННОВАЦІЙ

Ярослав Кічук

д.пед.н., професор кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Загально визнаною є теза про те, що інноваційність виступає важливим параметром діяльності конкурентоздатного фахівця. Оскільки університетська освіта є важливим і основним етапом професійного становлення майбутнього фахівця, то ресурси навчально-виховного процесу сучасного вищого навчального закладу в аспекті формувального впливу на здатність студентів до інновацій і складає підвищений інтерес дослідників (І. Богданова, О. Дубасенюк, О. Пехота, Л. Хомич та ін.). Неоціненим залишається такий чинник активізацій інтересів і потреб студентів до інновацій як волонтерство.

Слід зауважити, що в останні роки український соціум вже виробив механізми стимулювання волонтерського руху. Ця обставина виявилась, як засвідчує практика, сприятливою задля поглиблення суто наукових уявлень про феноменологію волонтерства. Аналіз наукової літератури у цьому відношенні дозволяє констатувати, що серед дослідників волонтерство досить активно осмислюється в контексті лідерства. Наприклад, К. Романюк установила своєрідність особистості лідера волонтерських проектних команд; у цьому ракурсі конструктивними виявилися наопрацювання психологів щодо змістового наповнення поняття «волонтерська діяльність» [1]. Привертає увагу й дослідницька

позиція (зокрема, О. Іванік) відносно базових характеристик волонтерства: особистісні (потреба особистості у соціальних зв'язках, прояв волі тощо); суспільні (об'єднання заради суспільних цілей, громадянськість, суспільна відповідальність тощо); ціннісні (допомога, свобода, солідарність тощо).

На наш погляд, з одного боку, волонтерство, враховуючи його психолого-педагогічну природу, доцільно розглядати як суттєвий чинник розвитку у студентства здатності до інновацій, а, з іншого, враховуючи своєрідність майбутньої професійної діяльності фахівців-соціологів, стверджувати про виключне значення при цьому сформованості у студентів правової компетентності, що є запорукою конструктивності запроваджених ними через волонтерство інновацій.

Ця площина дослідження не є новою як для зарубіжних [2], так і для вітчизняних науковців [3]. У волонтерстві є зв'язок таких категорій як «служіння суспільству», «свобода волі», «відповідальність»; а право упорядковує суспільні відносини, виражає ступінь свободи індивіда.

У фокусі нашої дослідницької уваги перебуває майбутній соціальний педагог – один із представників соціологічних професій, тобто професій типу «людина-людина».

У нашому розумінні правова компетентність соціального педагога – важлива інтегративна характеристика особистості, підґрунтям якої виступають її знання та досвід поведінки у правовій сфері життєдіяльності, а виявом – спроможність орієнтуватися у ситуаціях, пов'язаних із правовими відносинами. Як інтегроване утворення, правова компетентність може бути представлена єдністю особистісного, операційного, процесуального та оцінювального компонентів, що забезпечують у своїй взаємодії продуктивну правову діяльність та творчу самореалізацію особистості. Так, особистісна складова проявляється в мотивації вибору правомірних варіантів поведінки, гносеологічна – у правових знаннях; виявом операційного компоненту виступають пізнавальні та практичні вміння поводитися у сфері правового регулювання; процесуальна ж складова відбиває технологічні аспекти законослухняної діяльності; оцінювальна – репрезентує комплекс ставлень особистості до порушень законності та правопорядку. Правова компетентність є життєво важливою, оскільки будь-який віковий період людини вимагає спроможності співвідносити свої дії з чинним законодавством, актуалізуючи погляди, уявлення, переконання відносно того, що є правомірним або неправомірним. Виключного значення правова компетентність набуває стосовно

соціального педагога як фахівця.

Правокомпетентній особистості соціального педагога властиві знання механізмів діяльності щодо захисту прав клієнтів: юридичної база захисту прав і свобод дітей та молоді в Україні; підходи, які склались в розв'язанні проблем у цьому плані (ступінь забезпечення продекларованих Конвенцією ООН про права дитини, результативність механізму реалізації прав певної дитини, дієвість захисту власне порушених прав та попередження таких порушень); найновіших змін та доповнень, що внесені у вітчизняне кримінальне, сімейне, трудове законодавство, спрямовані на його вдосконалення; форм правової допомоги відносно дітей та молоді, які вступили в конфлікт із законом; підходів до гуманізації покарань щодо дітей, які скоїли злочин; піклування про забезпечення юридичних гарантій захисту їхніх прав; вміння та навички професійної діяльності (всіх її різновидів – науково-методичної, соціально-педагогічної, виховної, культурно-просвітницької, корекційно-розвивальної, управлінської), спрямованої на реалізацію механізмів соціальної допомоги родині, дітям, соціальним групам особливих категорій дітей та молоді; здатність застосовувати особистісно-орієнтованих технологій соціально-педагогічної роботи (як загальних – діагностування, оцінювання, моделювання, проектування, програмування, так і специфічних – адаптації, компенсації, контролю, мобілізації, патрунування, пропаганди, профілактики, супроводу, терапії, анімації, консультування, корекції, забезпечення підтримки, посередництва, просвіти, реабілітації, стабілізації, експертизи), спрямованих на усвідомлення кожного себе повноцінною та повноправною особистістю, підготовленою до свідомого вибору життєвого шляху.

Важливо, щоб соціальний педагог усвідомлював особистісно-професійну відповідальність за захист прав, свобод і законних інтересів дітей та молоді; вагомість юридичних знань про причини дитячої злочинності, значущість обізнаності у психолого-педагогічних питаннях, що пов'язані з малолітнім злочинцем як суб'єктом злочину та соціально-психологічних і юридичних питаннях злочинності, як явища; важливість власної спроможності до формування правової культури клієнтів, готовності до здійснення правозахисної діяльності на будь-якому рівні – (конструктивно-проектному, організаційно-регулятивному, оцінювально-корегувавальному, творчому). Професійна діяльність цього фахівця спрямована на захист прав і свобод клієнтів, ефективний контроль за їхнім дотриманням, правове виховання, аналіз правового стану та поширення інформації про права дитини та молоді. Особливо важливого значення набуває його здатність

до інновацій, що пов'язана із правильним розумінням доцільності поширювання в Україні ретрибутивного («відновного») правосуддя, інституту прийомної сім'ї для дітей з функціональними обмеженнями, соціального супроводу випускників шкіл-інтернатів, інтерактивних форм сімейного виховання дітей-сиріт; своєрідність соціально-педагогічного супроводу та захисту неповнолітніх правопорушників на стадіях попереднього слідства та судового розгляду. Не менш важливою є обізнаність соціального педагога у плідності ідеї створення інституту «громадських уповноважених» з прав дітей і жінок та усвідомленість на рівні переконань тієї істини, що повага прав людини починається із ставлення суспільства до дітей.

У нашому досвіді реалізації соціально-правових проектів, адвокаційних кампаній, правозахисних акцій в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті встановлено позитивну динаміку процесу правової самоактуалізації студентів як вияву їх правового саморозвитку, їхньої правової компетентності. Особливо ефективними виявились, зокрема, такі заходи: проведення самодіагностики студентами рівня сформованості правосвідомості, опанування онлайн-сервісів із актуальної правової проблематики, просування позитивних бренд-меседжів з правової освіти (де базовим контекстом виступає стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» та відповідні європейські програми), участь у роботі правових консультацій державних організацій (наприклад, місцеве управління юстиції, органи ювенальної юстиції) і недержавних організацій (наприклад, юридична клініка, Hub«Самоорганізуючий учбовий простір»), участь у тренінгових семінарах (наприклад, з тематики «Моніторинг прав дітей та молоді з тимчасово окупованих територій», «Студентське самоврядування як сучасний інститут захисту прав молоді») та молодіжних форумах (наприклад, проведення профільних сесій Європейського молодіжного парламенту в Ізмаїльському університеті), участь у правопросвітницьких проектах Студентської ради та правозахисній діяльності Студентського омбудсмена тощо.

Особливо ефективною формою професійно-практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів у сфері правозахисної діяльності виявилась їх участь у діяльності Навчального соціально-правового ресурсного центру. Так, на базі цього центру майбутні фахівці беруть активну участь у діяльності громадської приймальні, молодіжної координаційно-методичної ради з питань освіти у сфері прав людини, інформаційно-правового бюро, консультаційної групи медіації «Примирення», правового клубу молодіжного лідера, тренінгової школи,

волонтерського агентства, фонду підтримки соціально-правових проєктів, студентської соціальної служби.

Отже, стимулювання волонтерського руху серед студентів, майбутніх соціальних педагогів, сприяє розв'язанню і проблемних питань, пов'язаних із випереджувальним розвитком їх правової компетентності, і стимулюванню процесу розвитку їх здатності до інновацій. Адже ж соціальний педагог репрезентує в соціумі «професію захисту», а інновації в ній сприяють конструктивній діяльності фахівця.

Література:

1. Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2016. – С. 100-103.
2. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів / В. Андрущенко, керівник авторського колективу. – К. : Педагогічна думка, 2011. – 320 с.
3. Дутко А. О. Загальна характеристика правовідносин батьків і дітей / А. О. Дутко // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: збірник наукових праць. Серія «Юридичні науки». – Львів, 2015. – № 827. – С. 99-102.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ – ПЕРЕДУМОВА ЙОГО ЗДАТНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Тетяна Лесіна

к.п.н., доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки
та фізичної культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Євроінтеграційні перетворення, що відбуваються у вітчизняній освітній сфері, актуалізують соціальну потребу у педагогічних інноваціях. Сучасна наукова спільнота вже визначилася у ключових питаннях здатності фахівця-соціонома до реалізації інноваційного підходу до сталої практики. Зокрема, систематизовано наукові уявлення про педагогічну інноватику (І. Богданова та ін.),